

качества сельскохозяйственной продукции и сформировать цену сырья и готовой продукции, идентифицировать конкурентные аграрные предприятия и разработать мероприятия по их поддержке для выхода на международные рынки, наметить решения вопросов деятельности неконкурентоспособных предприятий агропромышленного комплекса.

Ключевые слова: конкурентоспособность, продукция, товаропроизводитель, себестоимость, качество, цена.

Bogomolova KS Methodological approaches to assessing competitiveness of agricultural products

In article the urgent questions of production competitiveness are investigated. The basic approaches to assessing the competitiveness of agricultural products. The assessment of competitiveness of agricultural products makes it possible to separate the work of producers work of entrepreneurs involved in the processing, identify factors that affect the formation of prices of manufactured products, provide analysis of indicators of quality of agricultural products and establish the price of raw materials and finished products, identify competitive farms and develop measures to support them to enter international markets, identify decision on uncompetitive industries of agriculture.

Keywords: *competitiveness, products, manufacturers, cost, quality and price.*

Рецензент – Майданевич П.М., д.е.н., доцент, професор

УДК 657.92

ПЕРЕОЦІНКА АКТИВІВ ЯК НАПРЯМ ПРОТИДІЇ ІНФЛЯЦІЇ У СИСТЕМІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВ

***ВАСИЛАШИН С.І., К.Е.Н., ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ В.В. ДОКУЧАЄВА, САРА; СТУПНИЦЬКИЙ Є.Р.,
КЕРІВНИК ГРУПИ АВТОМАТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ВІДДІЛУ МЕТОДОЛОГІЇ
БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ ДЕПАРТАМЕНТУ БУХГАЛТЕРСЬКОГО
ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ «ДТЕК СЕРВІС», DIFIFR, CAP, DIFFA/CIPA***

Постановка проблеми у загальному вигляді. В умовах нестабільності національної економіки за рахунок поглиблення кризових та інфляційних процесів у країні, нестійкого фінансового стану багатьох підприємств, відбулося зниження обсягів капітальних інвестицій та значної зношеності більшості об'єктів їх основних засобів.

В той же час, інтеграція України у європейський простір потребує наближення облікової практики до вимог міжнародних стандартів і актуалізує глибокий аналіз економічної природи явищ та методології їхнього фіксування на рахунках обліку. У цій ситуації актуальності набувають питання інформаційного забезпечення управління активами, зокрема, удосконалення методики відображення в бухгалтерському обліку їх переоцінки. Саме ці позиції обумовлюють актуальність теми дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням оцінки активів підприємств та економічної безпеки присвячені численні праці вітчизняних науковців, серед яких Ф.Ф. Бутинець, О.С. Гавриловський, С.Ф. Голова, В.А.Гавриленко, А.О.Леонова, В.М. Жук, О.В. Клименко, М.В. Куркін, Т.Г. Маренич, М.Ф. Огійчук, В.Ф. Палій, Я.В. Соколов.

Проте напрями удосконалення обліку переоцінки активів за умов значної інфляції вивчені не досить глибоко і потребують подальшого дослідження.

За оперативними даними Державної служби статистики України зростання цін (тарифів) у 2014 р. становило 24,9%, що в багато разів перевищило показник 2013 р. і було найвищим за останні чотирнадцять років незалежності України [1].

Це явище значно загрожує економічній безпеці підприємств і вимагає пошуку напрямів протидії інфляції. Як зазначає О.В. Клименко, основними методами зниження негативного впливу інфляції по відношенню до основних засобів і нематеріальних активів є їх переоцінка та розрахунок амортизаційних відрахувань, виходячи з відновлювальної вартості [2].

Погоджуємось з думкою відомих вчених В.Ф. Палій та Я.В. Соколова, що без оцінки та калькуляції втрачаються основні характеристики бухгалтерського обліку як системи, що виробляє інформацію про найважливіші вартісні узагальнені показники [3].

Таким чином, неправильна оцінка основних засобів може призвести до таких негативних наслідків, як неточне нарахування амортизації, а звідси – викривлення собівартості продукції, робіт і послуг, а отже, і показників доходності, рентабельності підприємства, що може призвести до неправильних висновків при аналізі діяльності підприємства і, як наслідок – до прийняття хибних управлінських рішень [4].

Формулювання цілей статті. Метою статті є розкриття теоретичних та практичних передумов удосконалення обліку переоцінки активів у системі економічної безпеки підприємств.

Виклад основного матеріалу дослідження. Саме поняття економічної безпеки, яке в рамках окремої науки дістало назву «екосестейт» (від англ. economic security of stste), покликане займатися визначенням загроз економіці, їх джерел, потужності та спрямованості, з'ясуванням їх сутності, розробці заходів їх нівелювання [5].

Принципово трактування економічної безпеки залежить від позицій її функціонування – статичної чи динамічної, зовнішньої чи внутрішньої, на рівні країни чи підприємства. В контексті нашого дослідження під економічною безпекою підприємств ми розуміємо сукупність інструментів нівелювання загроз внутрішнього та зовнішнього середовища з метою отримання максимального прибутку та мінімізації фінансових ризиків. При цьому, серед об'єктів економічної безпеки, що вимагають захисту, ми виокремлюємо ресурсну, фінансову, соціальну, екологічну, маркетингову, управлінську, комерційну та інформаційну складові. Саме на інформаційній компоненті зосереджена увага у даній статті.

В Україні нормативна база обліку переоцінки основних засобів складається із П(С)БО 7 «Основні засоби» [6], що розроблено відповідно до МСБО (IAS) 16 «Основні засоби» [7].

П(С)БО 7 у п. 16 визначено, що підприємство може переоцінювати об'єкт основних засобів, якщо залишкова вартість цього об'єкта суттєво відрізняється від його справедливої вартості на дату балансу. У разі переоцінки об'єкта основних засобів на ту саму дату здійснюється переоцінка всіх об'єктів групи основних засобів, до якої належить цей об'єкт [6].

Концепція справедливої вартості ґрунтується на вартості, за якою одні й ті ж товарно-матеріальні цінності можна обміняти між незалежними та зацікавленими учасниками ринку, проте більшість підприємств суб'єктивно підходить до встановлення цієї вартості, таким чином, усвідомлено завищуючи або занижуючи вартість своїх активів. В результаті цього порушується один з базових принципів обліку – обачність.

Саме достовірна оцінка майна відповідно до його ринкової вартості є одним із визначних факторів економічної безпеки господарюючого суб'єкта. Тому, на нашу думку, вирішення цієї проблеми повинно ґрунтуватися на розробці конкретного П(С)БО або

нормативного акту, який би чітко визначав критерії і рамки визначення активних ринків, на яких формується справедлива вартість того чи іншого активу.

Проте, найбільше дискусійних питань виникає при відображенні результатів переоцінки в бухгалтерському обліку. За існуючої нині практики, відбувається переоцінка як залишкової вартості, так і зносу об'єкту основних засобів із використанням рахунку 41 «Капітал у дооцінках». Тобто, до моменту закінчення терміну використання об'єкта основних засобів, сума дооцінки є незмінною. Лише при вибутті активу сума дооцінки переноситься до складу нерозподіленого прибутку, при тому, що економічні вигоди від активу вже були отримані в попередніх звітних періодах. Також за умов високого рівня зносу необоротних активів і високого рівня інфляції індекс переоцінки може досягати декількох тисяч. За таких умов використовувати індексний метод переоцінки недоцільно. В цьому випадку пропонуємо використовувати метод елімінації амортизації.

Також вважаємо за необхідне суму накопиченої дооцінки списувати на рахунок нерозподіленого прибутку на систематичній основі, за аналогією із нарахуванням амортизації основних засобів, щомісяця протягом терміну експлуатації об'єкта. В результаті цього на момент вибуття об'єкту основних засобів сальдо аналітичного рахунку об'єкта на синтетичному рахунку 41 буде дорівнювати нулю (табл. 1).

В умовах високого рівня інфляції періодичність проведення переоцінки може бути суттєво скорочена в залежності від темпів інфляції і росту споживчих цін, бо сама справедлива вартість постійно змінюється, внаслідок чого визначити і зафіксувати її майже неможливо. Тому визначення останньої зводиться до аналізу динаміки цінних індексів, який складається з наступних етапів:

- 1) класифікації активів за функціональними групами: імпорتنі/вітчизняні, специфічні/ неспецифічні; активи, вартість яких чутлива до змін цін на окремі складові (метал, бетон тощо);
- 2) визначення цінних індексів для функціональних груп;
- 3) визначення груп активів, переоцінка яких недоцільна;
- 4) визначення поточної справедливої вартості шляхом множення вже зафіксованої на відповідний момент часу справедливої вартості на кумулятивний індекс відповідної групи активів;
- 5) аналіз впливу можливого знецінення на вартість активів.

Таблиця 1

**Наявний та запропонований підходи до обліку переоцінки
основних засобів підприємств**

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
НАЯВНИЙ ПІДХІД		
Проведено дооцінку первісної вартості активу	10	41
Проведено дооцінку зносу	41	13
Списано суму дооцінки при вибутті активу до складу нерозподіленого прибутку періоду	41	44
ЗАПРОПОНОВАНИЙ ПІДХІД		
Проведено елімінацію зносу необоротного активу	13	10
Проведено дооцінку вартості активу	10	41
Систематичне віднесення суми дооцінку до складу нерозподіленого прибутку (реклам у капіталі) одночасно з нарахуванням амортизації	41	44

*Джерело: [8], власна розробка авторів.

В той же час, досить важливими також є питання оцінки та переоцінки оборотних активів, оскільки саме від неї залежить вартісне їх вираження, без якого неможливо оцінити ефективність обороту. Окремі аспекти оцінки визначені Положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку:

- для запасів: якщо чиста вартість реалізації тих запасів, що раніше були уцінені та є активами на дату балансу, надалі збільшується, то на суму збільшення чистої вартості реалізації, але не більше від суми попереднього зменшення, визнається інший операційний дохід зі збільшенням вартості цих запасів (п. 28 П(С)БО 9 «Запаси») [6];

- для поточних біологічних активів: відображаються на дату балансу за справедливою вартістю, зменшеною на очікувані витрати на місці продажу (п. 10 П(С)БО 30 «Біологічні активи») [6];

- для дебіторської заборгованості: дебіторська заборгованість, яка є фінансовим активом, включається до підсумку балансу за чистою реалізаційною вартістю. (обчислюється величина резерву сумнівних боргів) (п. 7 П(С)БО 10 «Дебіторська заборгованість») [6].

Незрозумілим залишається питання про те, чому оборотні засоби дозволяють переоцінювати лише в межах попередніх уцінок. Цей механізм не дозволяє реально відобразити вартість активів, яка може стрімко зростати, особливо це стосується тих груп виробничих запасів, які еластичні до інфляційних змін.

Таким чином, узгодження елементів облікової політики та удосконалене нормативно-правове забезпечення оцінки активів є одним із важелів впливу на управління ефективністю та господарювання в цілому.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє обґрунтувати напрями удосконалення обліку переоцінки активів у системі економічної безпеки підприємств і дає підстави сформулювати такі висновки.

1. Система економічної безпеки підприємств пов'язана із нівелюванням негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, серед яких значний негативний вплив спричиняє інфляція.

2. Стан активів підприємств за умов значних інфляційних явищ в економіці вимагає постійного проведення переоцінки основних засобів, що значно вплине на прийняття управлінських рішень щодо економічної безпеки підприємств.

3. Запропонований підхід до відображення переоцінки основних засобів в бухгалтерському обліку підсилить інформаційну та аналітичну функції обліку, що дасть змогу приймати якісно нові управлінські рішення стосовно відтворення основних засобів.

Література.

1. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

2. Клименко О.В. Методи протидії підприємств України негативному впливу інфляції [Електронний ресурс] / О.В. Клименко // Економічний вісник НТУУ «КПІ». – Режим доступу: <http://economy.kpi.ua/uk/node/684>.

3. Палий В.Ф. Введение в теорию бухгалтерского учета / В.Ф. Палий, Я.В. Соколов. – М.: Финансы. – 1979. – 225 с.

4. Гавриловський О.С. Облік переоцінки основних засобів / О.С. Гавриловський // ISSN 1993-0259. ISSN 2219-4649. Економічний аналіз. – 2014. – Том 15. – № 2. – С. 130-135.

5. Куркін М.В. Контроль та захист економічної безпеки діяльності підприємств: навч. посібн. / М.В. Куркін, В.Д. Понікаров, Д.В. Назаренко // Х.: ФОП Павленко О.Г., ВД «ІНЖЕК», 2010. – 300 с.

6. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>.

7. МСБО (IAS) 16 «Основні засоби» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish>.

8. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/control/uk/publish/archive/main>.

Василюшин С.І., Ступницький Є.Р. Переоцінка активів як напрям протидії інфляції у системі економічної безпеки підприємств

Проаналізовано роль переоцінки активів у системі економічної безпеки підприємств за умов значних інфляційних змін, а також запропоновано напрями вдосконалення її обліку. Досліджено нормативне регулювання обліку переоцінки активів та дискусійні аспекти визначення їх справедливої вартості. Наведено наявний підхід відображення результатів переоцінки основних засобів на рахунках бухгалтерського обліку та запропоновано альтернативний підхід до списання сум наявної дооцінки на нерозподілений прибуток на систематичній основі.

Ключові слова: *основні засоби, оцінка, переоцінка, економічна безпека, оборотні активи, інфляція, бухгалтерський облік.*

Василюшин С.И., Ступницкий Е.Р. Переоценка активов как направление противодействия инфляции в системе экономической безопасности предприятий

Проанализирована роль переоценки активов в системе экономической безопасности предприятий в условиях значительных инфляционных изменений, а также предложены направления совершенствования ее учета. Исследовано нормативное регулирование учета переоценки активов и дискуссионные аспекты определения их справедливой стоимости. Приведен имеющийся подход отражения результатов переоценки основных средств на счетах бухгалтерского учета и предложен альтернативный подход к списанию сум имеющейся дооценки на нераспределенную прибыль на систематической основе. Критически проанализированы отдельные аспекты переоценки оборотных активов.

Ключевые слова: *основные средства, оценка, переоценка, экономическая безопасность, оборотные активы, инфляция, бухгалтерский учет.*

Vasylyshyn S.I., Stupnytskyi Ye. R. Revaluation of Assets as a Tendency of Counteraction to Inflation in the System of Economic Security of Enterprises

The role of assets revaluation in the system of economic safety of enterprises under the conditions of significant inflationary changes is analyzed and also the improvement tendencies of its accounting are offered. Normative accounting regulation of fixed assets revaluation and debatable

aspects of their fair value determination is studied. An available approach of the results' representation of fixed assets revaluation on the accounting accounts is represented and an alternative approach to write off the sums of existing revaluation to retained profit on the systematic basis is offered. Some aspects of circulating assets revaluation are critically analyzed.

Key words: *fixed assets, valuation, revaluation, economic safety, circulating assets, inflation, accounting.*

Рецензент – Кошкалда І.В., д.е.н., професор

УДК 338.439.053

ЗНАЧЕННЯ ЗЕРНОПРОДУКТОВОГО ПІДКОМПЛЕКСУ В ДОТРИМАННІ ПРОДОВОЛЬЧОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

**ГРІДІН О.В., СТ. ВИКЛАДАЧ,
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ІМЕНІ ПЕТРА ВАСИЛЕНКА**

Постановка проблеми у загальному вигляді. Сучасні надскладні економічні та соціально-політичні умови, в яких опинилась вітчизняна економіка, зумовлюють виникнення і динамічний розвиток негативних процесів і явищ, пов'язаних як із зниженням рівня матеріального виробництва, зокрема, продовольчої продукції, так і з погіршенням добробуту громадян та рівня їх соціально-економічного захисту. Все це проявляється, головним чином, в загостренні проблеми забезпечення населення продуктами харчування, в першу чергу, власного виробництва, в достатніх обсягах і асортименті, а головне належної якості, безпечних для життя і здоров'я. Це є основою відтворення, збереження і покращення здоров'я, подовження повноцінного життя громадян, фізичного, соціокультурного, духовного і іншого всебічного їх розвитку.

Поряд з цим відбувається суттєве зниженні рівня реальних доходів населення, що, в свою чергу, обумовлює неспроможність його значної частини дотримуватись збалансованого та повноцінного раціону харчування. Особливу, і, без перебільшення, провідну роль у вирішенні цього питання відводиться зерновиробництву. Воно завжди було і, цілком зрозуміло, залишатиметься й надалі основною галуззю аграрного сектору економіки, яка забезпечує не тільки продовольчу безпеку держави, а й експорт агропродовольчої продукції. Від